

7BA D 542  
(FRIE)

**DERDE TIENJARIGE VOLKSTELLING.**

# UITKOMSTEN

DER

## DERDE TIENJARIGE VOLKSTELLING

IN HET

### *Koninkrijk der Nederlanden*

OP DEN

### *Negentienden November 1849.*

---

*Provincie Friesland.*

---

*GRAVENHAGE,*

TER ALGEMEENE LANDSDRUKKERIJ,

1853.

## FRIESLAND.

Volgens de uitkomsten der drie volkstellingen bedroeg de bevolking van deze provincie:

|                             | OP 1 JANUARIJ 1830. |         |         | OP 1 JANUARIJ 1840. |         |         | OP 19 NOVEMBER 1840. |         |         |
|-----------------------------|---------------------|---------|---------|---------------------|---------|---------|----------------------|---------|---------|
|                             | M.                  | V.      | T.      | M.                  | V.      | T.      | M.                   | V.      | T.      |
| In de steden . . . . .      | 25,084              | 28,299  | 53,383  | 27,584              | 31,184  | 58,768  | 20,375               | 22,863  | 43,238  |
| Ten platten lande . . . . . | 75,807              | 75,650  | 151,457 | 82,907              | 85,224  | 168,131 | 92,437               | 98,216  | 190,653 |
| In de provincie . . . . .   | 100,891             | 103,949 | 204,840 | 110,491             | 116,408 | 226,899 | 112,812              | 121,079 | 233,891 |

Men verkrijgt uit dezen staat de volgende vermeerdering der bevolking, voor elk der beide geslachten:

|                             | VAN 1 JANUARIJ 1830<br>TOT 1 JANUARIJ 1840. |        |        | VAN 1 JANUARIJ 1830<br>TOT 19 NOVEMBER 1840. |        |        | BETREKKELIJKE VERMEERDERING OP<br>1000 ZIELEN. |     |     |  |     |     |
|-----------------------------|---|--------|--------|--|--------|--------|--|-----|-----|--|-----|-----|
|                             | M.  | V.     | T.     | M.   | V.     | T.     | VAN 1 JANUARIJ 1830<br>TOT 1 JANUARIJ 1840.    |     |     | VAN 1 JANUARIJ 1830<br>TOT 19 NOVEMBER 1840. |     |     |
|                             |   |        |        |  |        |        | M.   | V.  | T.  | M.   | V.  | T.  |
| In de steden . . . . .      | 2,500                                       | 2,885  | 5,385  | 4,201  | 4,008  | 8,209  | 100  | 109 | 209 | 171  | 148 | 319 |
| Ten platten lande . . . . . | 8,000                                       | 8,505  | 16,505 | 16,570                                       | 17,557 | 34,127 | 105  | 120 | 225 | 218  | 232 | 450 |
| In de provincie . . . . .   | 10,500                                      | 11,390 | 21,890 | 20,771                                       | 21,565 | 42,336 | 205  | 229 | 434 | 389  | 480 | 769 |

Uit dit vergelijkend overzicht blijkt, dat de bevolking in de steden in het laatste tijdperk veel *minder* dan in het eerste is toegenomen; terwijl ten platten lande het verschil in minder voor het laatste tijdperk niet noemenswaardig geweest is. Indien men elk der beide geslachten afzonderlijk beschouwt, ontwaart men, dat de vermeerdering voor het mannelijke geslacht het grootst is geweest in de steden in het *eerste*, ten platten lande in het *tweede*, voor het vrouwelijke geslacht, zoowel in de steden als ten platten lande, in het *eerste* tienjarige tijdperk. In de steden was sedert 1830 de betrekkelijke vermeerdering grooter voor het mannelijke dan voor het vrouwelijke geslacht; terwijl voor het platte land het omgekeerde plaats had. Voor de geheele provincie zijn beide geslachten, sedert de laatste twintig jaren, bijna gelijkmatig toegenomen; de vermeerdering was echter voor het vrouwelijke geslacht betrekkelijk veel grooter in het *eerste* dan in het *laatste* tienjarige tijdperk. De bevolking dezer provincie is over het algemeen minder in het *tweede* dan in het *eerste* tijdperk toegenomen.

De volgende staat geeft een overzicht van de reden tusschen beide geslachten op de drie voornoemde tijdperken:

|                             | GETAL VROUWEN OP DE 1000 MANNEN. |                  |                   |
|-----------------------------|----------------------------------|------------------|-------------------|
|                             | 1 JANUARIJ 1830.                 | 1 JANUARIJ 1840. | 19 NOVEMBER 1840. |
|                             | In de steden . . . . .           | 1,128            | 1,131             |
| Ten platten lande . . . . . | 997                              | 1,016            | 1,008             |
| In de provincie . . . . .   | 1,060                            | 1,074            | 1,054             |

H.

De bevolking der steden stond tot die van het platte land in de volgende reden:

|                             | OP DE 10,000 ZIELEN. |                  |                   |
|-----------------------------|----------------------|------------------|-------------------|
|                             | 1 JANUARIJ 1830.     | 1 JANUARIJ 1840. | 10 NOVEMBER 1849. |
| In de steden . . . . .      | 2,606                | 2,570            | 2,495             |
| Ten platten lande . . . . . | 7,295                | 7,421            | 7,505             |

Waaruit volgt dat sedert 1830 de betrekkelijke reden der bevolking is *afgenomen* voor de steden, *toegenomen* voor het platte land.

Uit de volgende vergelijking blijkt de digtheid van de bevolking op elk der drie tijdperken:

|                           | UITOEBREKTHED IN       |                                 | AANTAL ZIELEN         |                             |
|---------------------------|------------------------|---------------------------------|-----------------------|-----------------------------|
|                           | NEDERLANDSCHE HUNDERS. | VIERSKANTE GEOGRAFISCHE MIJLEN. | PER 100 NED. HUNDERS. | PER VIERSKANTE GROOT. MIJL. |
| 1 Januarij 1830. . . . .  |                        |                                 | 62.60                 | 2,440                       |
| 1 " 1840. . . . .         | 228,624                | 56,506                          | 69.72                 | 3,625                       |
| 10 November 1849. . . . . |                        |                                 | 76.08                 | 4,153                       |

Het getal huizen bedroeg:

|                             | OP               |                  |                   | VERMEERDERING OP DE 1000.     |   |
|-----------------------------|------------------|------------------|-------------------|-------------------------------|---|
|                             | 1 JANUARIJ 1830. | 1 JANUARIJ 1840. | 10 NOVEMBER 1849. | VAN 1 JANUARIJ 1830 tot 1840. | VAN 1 JANUARIJ 1840 tot 10 NOVEMBER 1849. |
| In de steden . . . . .      |                  | 9,978            | 11,160            |                               | 119                                       |
| Ten platten lande . . . . . |                  | 23,087           | 22,244            |                               | 127                                       |
| In de provincie . . . . .   | 35,046           | 33,060           | 43,504            | 75                            | 125                                       |

Het getal huizen stond tot de oppervlakte der provincie in de volgende reden:

|                     | Per 100 Ned. hunders. | Per vierkante geogr. mijl. |
|---------------------|-----------------------|----------------------------|
| Op 1 Januarij 1830  | 11                    | 60½                        |
| Op 1 Januarij 1840  | 12                    | 64½                        |
| Op 10 November 1849 | 13                    | 73½                        |

De bewoonde en onbewoonde huizen gaven op 10 November 1849 de volgende reden:

| IN DE STEDEN. |            |   | TEN PLATTEN LANDE. |            |   | IN DE PROVINCIE. |            |   |
|---------------|------------|---|--------------------|------------|---|------------------|------------|---|
| HUIZEN.       |            | Onbew. huizen tot de bewoonde als 1 tot | HUIZEN.            |            | Onbew. huizen tot de bewoonde als 1 tot | HUIZEN.          |            | Onbew. huizen tot de bewoonde als 1 tot |
| Bewoond.      | Onbewoond. |   | Bewoond.           | Onbewoond. |   | Bewoond.         | Onbewoond. |   |
| 9,947         | 1,218      | 8                                       | 81,276             | 1,068      | 29                                      | 41,228           | 2,281      | 18                                      |

Men telde op de 100 bewoonde huizen en schepen in de steden 597, ten platten lande 580, in de provincie 584 inwoners.

De huisgezinnen stonden tot de bewoonde huizen en schepen in de reden van 131 in de steden, 124 ten platten lande, 125 in de provincie tot de 100.

III.

Men telde op elk der drie tijdperken op de 100 huisgezinnen het volgende getal inwoners:

|                             | OP               | OP               | OP                |
|-----------------------------|------------------|------------------|-------------------|
|                             | 1 JANUARIJ 1830. | 1 JANUARIJ 1840. | 10 NOVEMBER 1849. |
| In de steden . . . . .      |                  | 472              | 487               |
| Ten platten lande . . . . . |                  | 485              | 409               |
| In de provincie . . . . .   | 409              | 482              | 465               |

Naar het verblijf was de bevolking op 10 November 1849 ingedeeld op de volgende wijze:

|                             | VERBLIJF. |            |               | BETREKKELIJKE REDEN TOT DE 1000 ZIELEN. |            |               |
|-----------------------------|-----------|------------|---------------|---|------------|---------------|
|                             | GEWOON.   | TIJDELIJK. | DOORTREKKEND. | GEWOON.                                 | TIJDELIJK. | DOORTREKKEND. |
| In de steden . . . . .      | 87,805    | 2,800      | 1,143         | 635                                     | 40.5       | 18.5          |
| Ten platten lande . . . . . | 180,880   | 2,151      | 1,632         | 974.3                                   | 17         | 8.7           |
| In de provincie . . . . .   | 228,575   | 6,020      | 2,765         | 964.3                                   | 24.3       | 11.3          |

Het gedeelte der bevolking, hetwelk zich tijdelijk verplaatst, is dierhalvo grooter in de steden dan ten platten lande; ook voor deze provincie maakt het slechts een gering gedeelte uit der bevolking.

Uit de volgende vergelijking van het getal tijdelijk verblijvende en doortrekkende personen voor elk der beide geslachten blijkt, dat het getal tijdelijk aanwezige vrouwen veel kleiner was in de steden dan dat der mannen; voor het platte land bestond geen noemenswaardig verschil tusschen beide geslachten. Voor de doortrekkende personen was het getal mannen grooter dan dat der vrouwen, zoowel in de steden als ten platten lande.

|                             | TIJDELIJK. |       | DOORTREKKEND. |       | BETREKKELIJKE REDEN TOT DE 1000. |    |               |    |
|-----------------------------|------------|-------|---------------|-------|----------------------------------|----|---------------|----|
|                             |            |       |               |       | TIJDELIJK.                       |    | DOORTREKKEND. |    |
|                             | M.         | V.    | M.            | V.    | M.                               | V. | M.            | V. |
| In de steden . . . . .      | 2,136      | 783   | 656           | 487   | 78                               | 23 | 22            | 15 |
| Ten platten lande . . . . . | 1,563      | 1,598 | 902           | 690   | 17                               | 17 | 10            | 7  |
| In de provincie . . . . .   | 3,699      | 2,381 | 1,558         | 1,177 | 30                               | 10 | 13            | 9  |

Wij laten hier volgen de betrekkelijke reden der bevolking, naar den burgerlijken staat ingedeeld, volgens de uitkomsten der beide jongste volkstellingen:

|                             | OP 1 JANUARIJ 1840. |         |                |                  |         |                | OP 10 NOVEMBER 1849. |         |                |                  |         |                |
|-----------------------------|---------------------|---------|----------------|------------------|---------|----------------|----------------------|---------|----------------|------------------|---------|----------------|
|                             | OP 1000 MANNEN.     |         |                | OP 1000 VROUWEN. |         |                | OP 1000 MANNEN.      |         |                | OP 1000 VROUWEN. |         |                |
|                             | Ongew. huud.        | Gehuwd. | Wedu. vromers. | Ongew. huud.     | Gehuwd. | Wedu. vromers. | Ongew. huud.         | Gehuwd. | Wedu. vromers. | Ongew. huud.     | Gehuwd. | Wedu. vromers. |
| In de steden . . . . .      | 650                 | 331     | 80             | 605              | 289     | 106            | 626                  | 331     | 43             | 606              | 293     | 101            |
| Ten platten lande . . . . . | 641                 | 321     | 88             | 608              | 316     | 81             | 648                  | 315     | 42             | 601              | 314     | 85             |
| In de provincie . . . . .   | 688                 | 323     | 89             | 608              | 300     | 88             | 639                  | 319     | 42             | 602              | 300     | 89             |

Uit deze vergelijking van den burgerlijken staat der bevolking op beide tijdperken blijkt, dat de reden voor de ongewuude mannen en vrouwen, zoowel in de steden als ten platten lande, nagenoeg dezelfde is gebleven; voor de mannen was zij namelijk in de steden iets *kleiner*, ten platten lande iets *grooter* op het laatste tijdperk, terwijl voor de vrouwen het omge-

keerde plaats had. Do gehuwde mannen geven voor de steden dezelfde reden op beide tijdperken, zij is daarentegen ten platten lande afgenomen op het laatste tijdperk; voor de gehuwde vrouwen bespourt men vermeerdering in de steden, eene geringe vermindering ten platten lande. Voor de weduwnaars is de reden op het laatste tijdperk toegenomen zowel in de steden als ten platten lande; voor de weduwen afgenomen in de steden, toegenomen ten platten lande.

Naar de geboorteplaats was de bevolking ingedeeld op de volgende wijze:

|                             | GEDOREN IN   |                                  |                        |                               |              | BETREKKELIJKE REDEN TOT DE 1000 ZIELEN. |                                  |                        |                               |              |
|-----------------------------|--------------|----------------------------------|------------------------|-------------------------------|--------------|---|----------------------------------|------------------------|-------------------------------|--------------|
|                             | GEDOREN IN   |                                  |                        |                               |              | GEDOREN IN                              |                                  |                        |                               |              |
|                             | de gemeente. | de provincie buiten de gemeente. | eene andere provincie. | de bezittingen buiten Europa. | den vreemde. | de gemeente.                            | de provincie buiten de gemeente. | eene andere provincie. | de bezittingen buiten Europa. | den vreemde. |
| In de steden . . . . .      | 41,212       | 14,022                           | 4,720                  | 44                            | 800          | 007.87                                  | 241.82                           | 70.04                  | 0.71                          | 12.06        |
| Ten platten lande . . . . . | 128,512      | 46,700                           | 5,845                  | 15                            | 484          | 710.15                                  | 246.00                           | 31.48                  | 0.08                          | 2.00         |
| In de provincie . . . . .   | 174,724      | 60,721                           | 10,572                 | 59                            | 1,284        | 706.86                                  | 245.47                           | 42.74                  | 0.24                          | 5.10         |

Uit dit overzicht blijkt, dat het evenredige getal personen geboren in de provincie, zowel binnen als buiten de gemeente, aanmerkelijk grooter is ten platten lande dan in de steden; zulks is vooral het geval met de personen geboren binnen de gemeente; daarentegen was dit aandeel voor de personen geboren in eene andere provincie en in den vreemde aanmerkelijk grooter in de steden dan ten platten lande.

Naar de geboorte in den vreemde was de bevolking ingedeeld op de volgende wijze:

|                                   | Getal. | Reden tot de 1000. |
|-----------------------------------|--------|--------------------|
| In Duitsland . . . . .            | 759    | 591.               |
| " België . . . . .                | 112    | 87.                |
| " Engeland . . . . .              | 54     | 42.                |
| " andere vreemde landen . . . . . | 359    | 280.               |

De godsdienstige gezindheden geven, naar de uitkomsten der drie volkstellingen, de volgende reden:

|   | OP 1 JANUARIJ 1840. |                     | OP 1 JANUARIJ 1840. |                     | OP 19 NOVEMBER 1840. |                     |
|---|---------------------|---------------------|---------------------|---------------------|----------------------|---------------------|
|   | GETAL.              | REDE tot de 10,000. | GETAL.              | REDE tot de 10,000. | GETAL.               | REDE tot de 10,000. |
| Nederlandsch Hervormden . . . . .                           |                     |                     |                     |                     | 202,680              | 8199.71             |
| Fransch Hervormden . . . . .                                |                     |                     |                     |                     | 191                  | 6.90                |
| Engelsch Hervormden, leden der Schotsche gemeente . . . . . |                     |                     |                     |                     | 15                   | 0.01                |
| Evangelisch-Lutherschen . . . . .                           | 181,787             | 9,018.00            | 206,070             | 9,026.20            | 810                  | 33.08               |
| Herstelde Lutherschen . . . . .                             |                     |                     |                     |                     | 130                  | 5.25                |
| Doopgezinden . . . . .                                      |                     |                     |                     |                     | 14,016               | 608.00              |
| Reonstranten . . . . .                                      |                     |                     |                     |                     | 30                   | 1.21                |
| Christelijk Afgescheidenen . . . . .                        |                     |                     |                     |                     | 4,008                | 180.02              |
| Roombch-Ortholijken . . . . .                               |                     |                     |                     |                     | 21,721               | 878.10              |
| Oud-Roomschen . . . . .                                     | 18,613              | 904.04              | 20,017              | 878.18              | 23                   | 0.92                |
| Nederdultsche Jersditen . . . . .                           | 1,565               | 75.80               | 1,045               | 85.94               | 2,011                | 81.80               |
| Portugosche Israelliten . . . . .                           |                     |                     |                     |                     | 15                   | 0.01                |
| Van verdere gezindheden en onbekend . . . . .               | 24                  | 1.17                | 227                 | 9.06                | 174                  | 7.04                |

Het algemeen bedrag der geboorten gedurende het laatste tienjarige tijdperk beliep voor het M. G. 40,743, voor het V. G. 38,497; dat der sterfte voor het M. G. 29,208, voor het V. G. 28,043. De overmaat der geboorten boven de sterfgevallen bedroeg dierhalve voor het M. G. 11,535, voor het V. G. 10,454, zoodat de berekende bevolking,

door die overmaat verkregen, op 1 Januarij 1850 een bedrag oplevert van 122,986 mannen en 126,862 vrouwen. Wanneer men deze getallen vergelijkt met de uitkomsten der volkstelling, verkrijgt men een verschil in minder van 1,174 mannen en 1,314 vrouwen, waaruit volgt, dat gedurende de laatste tien jaren 2,488 personen meer de provincie met der woon hebben verlaten dan zich in haar hebben gevestigd.

De volgende staat geeft de indeeling der bevolking naar den ouderdom en de betrekkelijke reden van de verschillende tijdperken des levens te kennen:

| JAAREN.         | IN DE STEDEN. |                                  |        |                                  | TEN PATTEN LANDE. |                                  |        |                                  | IN DE PROVINCIE. |                                  |        |                                  |
|-----------------|---------------|----------------------------------|--------|----------------------------------|-------------------|----------------------------------|--------|----------------------------------|------------------|----------------------------------|--------|----------------------------------|
|                 | M. G.         | Betrekkelijke reden tot de 1000. | V. G.  | Betrekkelijke reden tot de 1000. | M. G.             | Betrekkelijke reden tot de 1000. | V. G.  | Betrekkelijke reden tot de 1000. | M. G.            | Betrekkelijke reden tot de 1000. | V. G.  | Betrekkelijke reden tot de 1000. |
|                 | 0 — 5         | 2,570                            | 121.84 | 2,530                            | 109.18            | 11,408                           | 120.41 | 11,082                           | 118.88           | 14,987                           | 128.04 | 14,612                           |
| 5 — 10          | 2,565         | 121.38                           | 2,538  | 109.43                           | 11,413            | 125.47                           | 11,067 | 118.72                           | 14,978           | 122.00                           | 14,605 | 116.88                           |
| 10 — 15         | 1,814         | 46.75                            | 1,420  | 43.92                            | 4,440             | 48.10                            | 4,322  | 46.37                            | 5,790            | 47.58                            | 5,742  | 45.78                            |
| 15 — 16         | 2,012         | 88.92                            | 2,048  | 81.90                            | 8,205             | 80.84                            | 7,908  | 84.78                            | 10,917           | 80.02                            | 10,551 | 84.04                            |
| 16 — 25         | 4,695         | 150.83                           | 5,186  | 160.40                           | 15,005            | 162.98                           | 15,185 | 162.90                           | 10,700           | 162.22                           | 10,871 | 162.20                           |
| 25 — 50         | 9,795         | 233.38                           | 10,506 | 234.04                           | 20,226            | 316.17                           | 20,568 | 314.96                           | 20,019           | 320.32                           | 20,864 | 317.52                           |
| 50 — 80         | 2,692         | 125.09                           | 5,297  | 168.88                           | 12,157            | 181.52                           | 12,748 | 147.49                           | 15,849           | 180.11                           | 19,045 | 151.09                           |
| 80 en daarboven | 95            | 3.23                             | 207    | 6.40                             | 417               | 4.51                             | 551    | 5.91                             | 512              | 4.30                             | 758    | 6.04                             |

Uit dit overzicht blijkt, dat het gedeelte der bevolking beneden de 25 jaren voor beide geslachten, zowel in de steden als ten platten lande, grooter is dan dat boven dien ouderdom. Het verschil was grooter ten platten lande dan in de steden en voor de mannen aanmerkelijk grooter dan voor de vrouwen. Er zijn nagenoeg even zooveel mannen beneden de 25 jaren en 7½ maand voor de steden, 21 jaren en 10½ maand voor het platte land en omstreeks 22 jaren voor de provincie als boven dien ouderdom; terwijl men voor de vrouwen die helft verkrijgt voor de steden met 24 jaren, 8 maanden en 23 dagen, voor het platte land 23 jaren en ruim 2½ maand, voor de provincie 23 jaren en 7½ maand. De personen tusschen de 25 en 50 jaren, welke als de kracht der bevolking kunnen worden beschouwd, bedroegen bijna één derde der geheele bevolking. Het evenredig getal op dien leeftijd was vooral voor de mannen grooter in de steden dan ten platten lande. Voor de mannen was het grooter dan voor de vrouwen in de steden; terwijl voor het platte land geen noemenswaardig verschil bestond tusschen beide geslachten. De personen tusschen de 50 en 80 jaren maken voor de mannen ruim één achtste uit der bevolking. De reden was gunstiger ten platten lande dan in de steden; in de steden behoorden nagenoeg één zesde, ten platten lande ruim één zevende der vrouwen tot dat tijdperk des levens. Het getal mannen boven de 80 jaren bedroeg in de steden minder dan de helft van dat der vrouwen, terwijl het ten platten lande slechts met omstreeks één derde door dat der vrouwen werd overtroffen.

Het getal aanwezige vrouwen overtreft dat der mannen in de steden met het twaalfde, ten platten lande eerst met het zes-en-zestigste jaar. Voor de geheele provincie begint de overmaat der vrouwen met het negen-en-dertigste jaar.

De volgende staat behelst de betrekkelijke reden der bevolking van de provincie, op de verschillende tijdperken des levens, volgens de uitkomsten der beide laatste volkstellingen:

| JAAREN.         | REDEN TOT DE 1000 VOOR DE |                   |                               |                  |                   |                               |
|-----------------|---------------------------|-------------------|-------------------------------|------------------|-------------------|-------------------------------|
|                 | MANNEN.                   |                   |                               | VROUWEN.         |                   |                               |
|                 | 1 Januarij 1840.          | 19 November 1840. | Vershill op 19 November 1840. | 1 Januarij 1840. | 19 November 1840. | Vershill op 19 November 1840. |
| 0 — 5           | 144.15                    | 128.08            | — 21.12                       | 189.06           | 116.89            | — 16.07                       |
| 5 — 10          | 124.54                    | 122.95            | — 1.59                        | 114.92           | 116.83            | + 1.41                        |
| 10 — 15         | 45.89                     | 47.58             | + 2.14                        | 41.29            | 45.78             | + 4.44                        |
| 15 — 16         | 82.00                     | 80.68             | + 7.03                        | 77.04            | 84.04             | + 7.00                        |
| 16 — 25         | 167.04                    | 162.24            | — 4.80                        | 175.27           | 162.20            | — 13.01                       |
| 25 — 50         | 306.06                    | 320.81            | + 13.35                       | 307.02           | 317.52            | + 10.50                       |
| 50 en daarboven | 129.32                    | 181.81            | + 4.99                        | 161.40           | 167.78            | + 6.83                        |

Hieruit blijkt, dat voor beide geslachten de betrekkelijke reden het meest is afgenomen voor het gedeelte der bevolking beneden de 5 jaren; voor de mannen was echter die vermindering, welke zich ook bij hen over den leeftijd van 5 tot 10 jaren uitstrekt, veel grooter dan voor de vrouwen. Bij de laatste is daarentegen de betrekkelijke reden voor het gedeelte

der bevolking van 16 tot 25 jaren veel meer dan bij de mannen afgenomen. Het evenredig aandeel der bevolking beneden de 25 jaren verminderde bij de mannen met 18.34, bij de vrouwen met 16.83 op de 1000. Het gedeelte der bevolking boven de 25 jaren is voor beide geslachten aanmerkelijk toegenomen. Voor de mannen was betrekkelijk de vermeerdering grooter tusschen de 25 en 50, voor de vrouwen boven de 50 jaren. Bij beide geslachten is het evenredig aandeel der bevolking van 10 tot 16 jaren toegenomen, bij de vrouwen iets meer dan bij de mannen. Hieruit volgt, dat voor het volwassen gedeelte der bevolking de reden, vooral voor het mannelijke geslacht, gunstiger was op 19 November 1849 dan op 1 Januarij 1840.

In deze provincie overtrof het getal weduwen dat der weduwnaars te beginnen met het 21ste jaar; het getal gehuwden overtrof dat der ongehuwden bij het mannelijke geslacht, zoowel in de steden als ten platten lande, met het 28ste, bij het vrouwelijke in de steden met het 29ste, ten platten lande en in de provincie met het 27ste jaar. Bij het mannelijke geslacht begint het aantal weduwnaars dat der gehuwden te overtreffen in de steden met 72, ten platten lande en in de provincie met 77 jaren; bij het vrouwelijke geslacht in de steden met 61, ten platten lande en in de provincie met 63 jaren.

Tijdens de volkstelling bevond zich in deze provincie eene vrouw boven de 100 jaren, genaamd TRINTE EGBERTS HUISMAN, geboren in het dorp *Gersboot* (gemeente *Aengwirden*) in de maand April 1749. Na hare moeder op zeer jeugdigen leeftijd verloren te hebben, kwam zij, terwijl haar vader hertrouwd, als voeloodster in dienst in het dorp *Oldeholtje* (gemeente *Weststellingwerf*) bij lieden, welke de Roomsche Katholieke godsdienst beleden, en werd aldaar op haar twaalfde jaar door den pastoor gedoopt. Op haar acht-en-twintigste jaar huwde zij met JAN EGBERTS HUISMAN, uit welk huwelijk acht kinderen zijn gesproten, waarvan vijf nog in leven. Deze kinderen verschaffen haar 34 kleinkinderen en 26 achterkleinkinderen; van de eersten zijn 22, van de laatsten 23 in leven. Na den dood van haren echtgenoot in 1808 of 1809 bleef zij als weduwe met hare kinderen wonen en door handenarbeid in hare dagelijkse behoeften voorzien. In den laatsten tijd woonde zij bij haren jongsten ongehuwden zoon in het dorp *Langezuwaag* (gemeente *Opsterland*). Zij overleed aldaar den 16den April 1850, in den ouderdom van 101 jaren. Tot het laatst van haar leven behield zij gehoor en gezigt en bediende zich slechts zeer zelden van eene bril. In hare jeugd had zij een zeer sterk lichaamsgestel; nog op zes-en-tachtigjarigen ouderdom heeft zij, geleid door haren zoon, één uur afstands op schaatsen afgelegd. Hoewel Roomsche Katholiek gedoopt beled zij de Nederduitsche Hervormde godsdienst en genoot van 1841 tot en met 1848 jaarlijks eenigen onderstand van de diakonie der Nederduitsche Hervormde gemeente te *Langezuwaag*. Sedert dien tijd tot aan haren dood werd zij ondersteund door twee harer kinderen. Hare laatste ziekte duurde omstreeks vijf weken; zij behield haar bewustzijn tot het einde van haar leven. Vóór deze ziekte was zij steeds in huis en bij tusschenpoozingen ook buiten 's huis werkzaam.

De volgende staat geeft een beknopt overzicht van de beroepen en van hun onderling verband, gerangschikt naar de volgende hoofdrubrieken:

| BEROEPEN OF MIDDELEN VAN BESTAAN. |   | M. G.  | V. G.  | T.     |
|-----------------------------------|---|--------|--------|--------|
| Landbouw.                         | Landbouwers; — warmoeseniers, tuleniers enz.; — groenten- en fruitverkoopers; — melk-, boter- en kaasverkoopers; — herdiers en veehouders; — hennep- en vlasberoiders en toelers; — personen behoorende tot de bijenteelt; — boomkuders; — veenlieden . . . . . | 17,817 | 7,014  | 25,181 |
|                                   | VOEDING.  | 4,214  | 688    | 4,762  |
|                                   | KEEDING.  | 8,000  | 8,689  | 7,388  |
|                                   | GESCHIEDENIS EN SCHIEDENIS.   | 5,600  | 29     | 5,205  |
|                                   | NIJVERHEID.   | 2,210  | 58     | 2,368  |
| Handel.                           | MAATPAK TOEGEN.   | 681    | 340    | 1,021  |
|                                   | METAAL.   | 988    | 28     | 1,009  |
| Transporteren                     |   | 85,178 | 11,986 | 47,150 |

| BEROEPEN OF MIDDELEN VAN BESTAAN.            |   | M. G.   | V. G.   | T.      |
|--|---|---------|---------|---------|
| Per transport                                |   | 85,178  | 11,986  | 47,150  |
| Nijverheid, Ferry.                           | VERSCHILLENDE FABRIJKEN EN VERWERKEN VAN VERSCHILLENDE AARDEN.  | 785     | 81      | 789     |
|  | Arbeiders; — vliers; — krib- en dijkwerkers; — aasch- en vulstelslieden; — dienstboden, huisbouwers, oppassers, portiers; — bestokers; — annomiers; — ondernemers van begravenis- en slokonfondsen; — doodgravers, bodenaars van begravenissen en rouwkleederenverhuurders; — onroepers, aanplakkers; — lantaarnopstokers; — wolkers; — graveurs op hout, metaal en steen; — watermolenaars; — straatmakers; — paarden- en bestensnijders; — piltoers; — schelpvischers; — beroepen zonder verdere aanduiding . . . . .   | 20,238  | 12,500  | 32,037  |
| Handel.                                      | Green- en wijnhandelaren; — kleinhandelaren; — aandewerkoopliden; — kramers; — kooplieden in manufaktur; — tabak- en sigarenverkoopers; — kunstkoopers; — sand-, zaad- en vogelverkoopers; — steenkolenverkoopers; — kolon-, koorn-, hool-, hout-, scheepmeesters enz.; — leun- en marktmeesters, afslagers; — bankiers, effectenhandelaren, geldwisselaars, kasiers; — debiteurs en gedolgederden in de loterij; — bevoestbankhouders, inbringers enz.; — makelaars, kargadoers; — roeders; — zaakwaarnemers; — schippers, stuurlieden, matrozen, schuitenverhuurders, commissarissen van voorschepen; — loodsen; — direktoren en ondernemers van middelen van vervoer te water en te lande, van verzekering- en brandwaarborgmaatschappijen; — landbouwers en leerlieden; — kantoor- en winkelbedienden, magazijnmeesters, pakhuis-knechts; — bestellers, expeditoren, factoren, voetboden; — kruisiers, rjuwers; — steembont-beambten; — stalhouders, rijtuigverhuurders; — voorlieden, koetziers, loopers, postknechten en slopers; — haven- en bakmeesters; — tol- en postgardiens, brug- en sluisknechten; — schatiers; — opstokers; — ijkmesters; — paarden- en veelouders; — koemakers; — turfslagers; — uitdragers, uitweters; — oud fjaar-, kloederen-, beensverkoopers; — kooplieden zonder verdere aanduiding . . . . . | 9,811   | 1,865   | 11,670  |
|  | Onderwijs, kunsten en wetenschappen, vrije beroepen.  | 18,677  | 15,179  | 31,866  |
| Personen zonder beroep en onbekend . . . . . |   | 87,058  | 85,836  | 122,043 |
| Totaal                                       |   | 121,812 | 125,548 | 247,860 |

De roden van de personen, behoorende tot elke hoofdrubriek, tot de bevolking was als volgt:

| MIDDELEN VAN BESTAAN.   |  | REDEN TOT DE 10,000 ZIELEN. |
|---|--|-----------------------------|
| Landbouw . . . . .  |  | 1,010                       |
| Voeding . . . . .   |  | 102                         |
| Kleeding . . . . .  |  | 200                         |
| Gebouwen en schoepbouw . . . . .                              |  | 226                         |
| Nijverheid.   | Huisraad . . . . .                                   | 91                          |
|   | Manufakturen . . . . .                               | 41                          |
|   | Metaal . . . . .                                     | 41                          |
|   | Fabriekenijverheid van verschillenden aard . . . . . | 32                          |
|   | Verschillende beroepen . . . . .                     | 1,891                       |
| Handel . . . . .  |  | 472                         |
| Onderwijs, kunsten en wetenschappen, vrije beroepen . . . . . |  | 1,280                       |
| Personen zonder beroep en onbekend . . . . .                  |  | 4,970                       |

Uit deze vergelijking volgt, dat de landbouw, de arbeiders en daglooners, die in de gemeenten ten platten lande 22,680 personen bedragen en voor een groot gedeelte mogen gerekend worden op het land te werken, niet medegerekend,

## VIII.

aan ruim *één tiende*, de nijverheid in het algemeen aan iets minder dan *twee negende*, de handel aan ruim *één twintigste* der bevolking een middel van bestaan verschaffen. De personen, die vrije beroepen uitoefenen, de kunsten en wetenschappen beoefenen, onderwijs geven of genieten, maken ruim *één achtste*, de personen zonder beroep, met inbegrip der kinderen, bijna *de helft* uit der bevolking. Van het gedeelte der bevolking, hetwelk zich in de verschillende takken van nijverheid een middel van bestaan verschaft, hield zich ruim *één twaalfde* bezig met de voeding, bijna *twee vijfthonde* met de kleding, *één tiende* met het bouwen van huizen en schepen en de daarmede in verband staande beroepen, terwijl de overigen een middel van bestaan vonden in de verdere takken van nijverheid.

Wij achten het niet ondienstig voornoemde hoofdrubricken volgens de, op den beroepstaat gevolgde, indeeling naar den ouderdom te splitsen, ten einde te doen blikken bij welke beroepen vooral personen van jeugdigen leeftijd worden gebezigt:

| MIDDELEN VAN BESTAAN.   | BENEDEN DE |        | VAN 10 EN 11 |       | VAN 12 TOT EN |        | VAN 16 JAREN  |        |
|---|------------|--------|--------------|-------|---------------|--------|---------------|--------|
|   | 10 JAREN.  |        | JAREN.       |       | MET 15 JAREN. |        | EN DAARBOVEN. |        |
|   | M.         | V.     | M.           | V.    | M.            | V.     | M.            | V.     |
| Landbouw . . . . .  | 18         | 17     | 64           | 28    | 939           | 848    | 10,706        | 6,981  |
| Voeding . . . . .   | 2          | "      | 10           | 1     | 178           | 1      | 4,029         | 596    |
| Kleding . . . . .   | 5          | 25     | 37           | 50    | 270           | 380    | 3,378         | 3,231  |
| Gebouwen en scheepsbouw . . . . .                             | 2          | "      | 38           | "     | 286           | "      | 5,105         | 20     |
| Hulpmid . . . . .   | 2          | "      | 10           | "     | 214           | 2      | 1,975         | 51     |
| Manufakturen . . . . .  | 8          | 4      | 10           | 10    | 64            | 44     | 598           | 282    |
| Metalen . . . . .   | 2          | "      | 8            | "     | 82            | "      | 894           | 23     |
| Fabriekenijverheid van verschillenden aard . . . . .          | 3          | "      | 10           | "     | 77            | 1      | 662           | 88     |
| Verscheidende beroepen . . . . .                              | 21         | 14     | 55           | 81    | 717           | 900    | 19,545        | 11,604 |
| Handel . . . . .  | 10         | "      | 20           | 1     | 230           | 12     | 5,548         | 1,862  |
| Onderwijs, kunsten en wetenschappen, vrije beroepen . . . . . | 8,982      | 7,888  | 3,228        | 2,814 | 2,940         | 1,850  | 3,892         | 621    |
| Personen zonder beroep en onbekend . . . . .                  | 20,910     | 21,269 | 2,280        | 2,762 | 5,100         | 7,000  | 8,008         | 54,845 |
| Totaal  | 29,965     | 29,217 | 5,790        | 5,742 | 10,917        | 10,551 | 75,140        | 80,038 |

# PROVINCIE FRIESLAND.

*EERSTE GEDEELTE.*

## Plaatselijke Indeeeling.

INDEELING DER BEVOLKING NAAR DE KUNNE, HET VERBLIJF, DEN BURGERLIJKEN STAAT, DE GEBOORTEPLAATS EN DE GODSDIENST.

Table with columns: EMBENTEN, PLAATSELIJKE INDEELING, HOUZEN, BEWONERS, VERBLIJF, BURGERSLIJKE STAAT, GEBORTE, INDEELING DER BEWONERS NAAR PLAATS, GODSDIENST. Rows include Wijk A through Schepen for various districts.

Table with columns: Wijk A through Schepen for districts like LINDWAAZ, BOLSWAARD, and DUCKEN. Rows include details for various neighborhoods and their population.







| GEMEENTEN.                   | PLAATSELIJKE INDEELING.<br>(VIAARDE, TONLEN, ETC.) |   | INDEELING DER BEWONERS NAAR |            |                         |                 |     |    |    |    |                                     |    |    |     |          |   |     |    |    |     |                    |               |                     |                                 |             |    |    |    |    |                     |                                |  |                        |                         |               |  |                          |                                    |                    |                                |             |                            |    |    |  |  |  |  |  |  |
|------------------------------|--|---|-----------------------------|------------|-------------------------|-----------------|-----|----|----|----|-------------------------------------|----|----|-----|----------|---|-----|----|----|-----|--------------------|---------------|---------------------|---------------------------------|-------------|----|----|----|----|---------------------|--------------------------------|--|------------------------|-------------------------|---------------|--|--------------------------|------------------------------------|--------------------|--------------------------------|-------------|----------------------------|----|----|--|--|--|--|--|--|
|                              |  |   | HUIZEN.                     |            | BEWONERS.               |                 |     |    |    |    |                                     |    |    |     |          |   |     |    |    |     |                    |               |                     |                                 | GODSDIENST. |    |    |    |    |                     |                                |  |                        |                         |               |  |                          |                                    |                    |                                |             |                            |    |    |  |  |  |  |  |  |
|                              |  |   | VERBLIJF.                   |            | BUNGERLIJKE STAAT.      |                 |     |    |    |    |                                     |    |    |     | GEBORTE. |   |     |    |    |     |                    |               |                     |                                 | PLAATS.     |    |    |    |    |                     |                                |  |                        |                         |               |  |                          |                                    |                    |                                |             |                            |    |    |  |  |  |  |  |  |
|                              |  |   | Gemeen.                     | Tijdelijk. | Door-<br>trek-<br>kend. | In de gemeente. |     |    |    |    | In de provincie<br>van de gemeente. |    |    |     |          | In de andere<br>provincies<br>van het Rijk. |     |    |    |     | In<br>Duitschland. | In<br>Belgie. | In<br>Eng-<br>land. | In andere<br>vroemde<br>landen. | GODSDIENST. |    |    |    |    |                     |                                |  |                        |                         |               |  |                          |                                    |                    |                                |             |                            |    |    |  |  |  |  |  |  |
|                              |  |   |                             |            |                         | M.              | V.  | M. | V. | T. | M.                                  | V. | M. | V.  | T.       | M.  | V.  | M. | V. | T.  |                    |               |                     |                                 | M.          | V. | M. | V. | T. | Nederd. Hervormden. | Francks of Wualcks Hervormden. | Engelsch of Protestantsche Hervormden. | Andere godd. diensten. | Evangelisch Luthercken. | Hertzeidsche. | Doop-<br>gesinden<br>of<br>Mourswic-<br>ten. | Romansch<br>Catholicken. | Christeljk<br>Afgeschelde-<br>nen. | Ortsdien-<br>sten. | Andere<br>godd. dien-<br>sten. | Israëliten. | Portugezche<br>Israëliten. |    |    |  |  |  |  |  |  |
|                              |  |   | N.                          |            | V.                      |                 | M.  |    | V. |    | M.                                  |    | V. |     | M.       |   | V.  |    | M. | V.  | M.                 | V.            | M.                  | V.                              | M.          | V. | M. | V. | M. | V.                  | M.                             | V.                                     | M.                     | V.                      | M.            | V.   | M.                       | V.                                 | M.                 | V.                             | M.          | V.                         | M. | V. |  |  |  |  |  |  |
| GEMEENTEN TEN PLATTEN LANDE. |  |   |                             |            |                         |                 |     |    |    |    |                                     |    |    |     |          |   |     |    |    |     |                    |               |                     |                                 |             |    |    |    |    |                     |                                |  |                        |                         |               |  |                          |                                    |                    |                                |             |                            |    |    |  |  |  |  |  |  |
| Doerp. Binnenpost            | 149  | 3 | 193                         | 426        | 439                     | 417             | 420 | 6  | 10 | 3  | 3                                   | 10 | 10 | 260 | 260      | 146   | 148 | 14 | 30 | 296 | 284                | 107           | 130                 | 21                              | 22          |    |    |    |    |                     |                                |  |                        |                         |               |  |                          |                                    |                    |                                |             |                            |    |    |  |  |  |  |  |  |
| ACHTFRANCKEN.                |  |   |                             |            |                         |                 |     |    |    |    |                                     |    |    |     |          |   |     |    |    |     |                    |               |                     |                                 |             |    |    |    |    |                     |                                |  |                        |                         |               |  |                          |                                    |                    |                                |             |                            |    |    |  |  |  |  |  |  |
| Doerp. Gerdelout             | 20   | 1 | 28                          | 71         | 60                      | 71              | 60  | 1  | 1  | 1  | 1                                   | 1  | 1  | 47  | 38       | 21  | 22  | 3  | 3  | 44  | 34                 | 27            | 25                  | 1                               | 1           |    |    |    |    |                     |                                |  |                        |                         |               |  |                          |                                    |                    |                                |             |                            |    |    |  |  |  |  |  |  |
| ANDRUMMEN.                   |  |   |                             |            |                         |                 |     |    |    |    |                                     |    |    |     |          |   |     |    |    |     |                    |               |                     |                                 |             |    |    |    |    |                     |                                |  |                        |                         |               |  |                          |                                    |                    |                                |             |                            |    |    |  |  |  |  |  |  |
| Doerp. Helle                 | 198  | 3 | 239                         | 477        | 511                     | 471             | 506 | 6  | 4  | 1  | 1                                   | 66 | 8  | 304 | 287      | 148   | 171 | 25 | 53 | 438 | 454                | 20            | 33                  | 17                              | 21          |    |    |    |    |                     |                                |  |                        |                         |               |  |                          |                                    |                    |                                |             |                            |    |    |  |  |  |  |  |  |
| AMELAND. (RIJLAND).          |  |   |                             |            |                         |                 |     |    |    |    |                                     |    |    |     |          |   |     |    |    |     |                    |               |                     |                                 |             |    |    |    |    |                     |                                |  |                        |                         |               |  |                          |                                    |                    |                                |             |                            |    |    |  |  |  |  |  |  |
| Doerp. Jorwerd               | 78   | 2 | 103                         | 210        | 244                     | 205             | 220 | 11 | 24 | 1  | 1                                   | 1  | 1  | 130 | 142      | 73  | 73  | 7  | 20 | 158 | 153                | 65            | 88                  | 3                               | 3           |    |    |    |    |                     |                                |  |                        |                         |               |  |                          |                                    |                    |                                |             |                            |    |    |  |  |  |  |  |  |
| ZUID-AMELAND.                |  |   |                             |            |                         |                 |     |    |    |    |                                     |    |    |     |          |   |     |    |    |     |                    |               |                     |                                 |             |    |    |    |    |                     |                                |  |                        |                         |               |  |                          |                                    |                    |                                |             |                            |    |    |  |  |  |  |  |  |
| Doerp. Wierum                | 66   | 1 | 93                          | 203        | 238                     | 190             | 227 | 13 | 11 | 1  | 1                                   | 9  | 8  | 122 | 143      | 76  | 76  | 6  | 18 | 145 | 136                | 52            | 62                  | 6                               | 10          |    |    |    |    |                     |                                |  |                        |                         |               |  |                          |                                    |                    |                                |             |                            |    |    |  |  |  |  |  |  |

























**PROVINCIE FRIESLAND.**

***TWEEDE GEDEELTE.***

**Gemeente's gewijze Aandeeling der provincie.**

**VERZAMELING VAN HET EERSTE GEDEELTE.**





**PROVINCIE FRIESLAND.**

***DERDE GEDEELTE.***

**INDEELING DER BEVOLKING NAAR DEN OUDERDOM.**



DE TWEE EN DERTIG GEMEENTEN TEN PLATTEN LANDE.

Table with columns for 'GEBORTEJAAR' (Year of Birth), 'OUDERDOM' (Age), 'MANNELIJK GESLACHT' (Male Gender), and 'VROUWELIJK GESLACHT' (Female Gender). It contains population data for 23 municipalities from 1849 to 1900, including a 'Total' column and a 'Totaal' column at the bottom.

DE STEDEN EN HET PLATTE LAND VEREENIGD.

Table with columns for 'GEBORTEJAAR' (Year of Birth), 'OUDERDOM' (Age), 'MANNELIJK GESLACHT' (Male Gender), and 'VROUWELIJK GESLACHT' (Female Gender). It contains population data for cities and the united flatland from 1849 to 1900, including a 'Total' column and a 'Totaal' column at the bottom.

**PROVINCIE FRIESLAND.**

***VIERDE GEDEELTE.***

**INDEELING DER BEVOLKING NAAR DE BEROEPEN.**



De stad Leeuwarden (vervolg).

Table with columns: BEROEPEN, MIDDEN VAN BESTAAN, and TOTAAL. Rows include professions like Kleeders- en gemakgoedverkoopers, Kleinhandelaars, etc.

De stad Leeuwarden (vervolg).

Table with columns: BEROEPEN, MIDDEN VAN BESTAAN, and TOTAAL. Rows include professions like Manufakturiers, Mariniers, etc.

(\*) Hieronder begrepen de fabriekanten van katoen, hennip, vlas, wol en zijde. De boden zijn hieronder begrepen.







De elf steden (vervolg).

Table with 11 columns: BEROEPEN, MIDDEN VAN BESTAAN, and four age groups (Benoden da 10 jaren, Van 10 en 11 jaren, Van 12 tot en met 15 jaren, Van 16 jaren en daarboven) with sub-columns for Male and Female, and a TOTAAL column with Male, Female, and Total sub-columns. Rows list various professions like Kleeders- en gemakgoedverkoopers, Kleinhandelaars, etc.

De elf steden (vervolg).

Table with 11 columns: BEROEPEN, MIDDEN VAN BESTAAN, and four age groups (Benoden da 10 jaren, Van 10 en 11 jaren, Van 12 tot en met 15 jaren, Van 16 jaren en daarboven) with sub-columns for Male and Female, and a TOTAAL column with Male, Female, and Total sub-columns. Rows list various professions like Manufacturen, Marineers, etc.

(\*) Hieronder begrepen de fabrieken van katoen, hennip, vlas, wol en zijde. (†) De boden zijn hieronder begrepen.

De elf steden (vervolg)

Table with columns for 'Beroepen' (Professions) and 'Totaal' (Total), subdivided into age groups and sex (Male/Female). Includes professions like 'Rechtsmeesters', 'Schilders', 'Schrijvers', etc.

De elf steden (vervolg)

Table with columns for 'Beroepen' (Professions) and 'Totaal' (Total), subdivided into age groups and sex (Male/Female). Includes professions like 'Uitragers', 'Dierwerkmakers', 'Veeartsen', 'Vleeschkopers', etc.

DE TWEE EN DERTIG GEMEENTEN TEN PLATTEN LANDE.

Table with columns: BEROEPEN, Middel en Bestand, and TOTAAL. Rows list professions like Annunciers, Aardappelmeelfabrikanen, and Ambtenaren.

(\*) De kweekts en leerlingen zijn onder de beroepen begrepen.

De twee en dertig gemeenten ten platten lande (vervolg).

Table with columns: BEROEPEN, Middel en Bestand, and TOTAAL. Rows list professions like Oelentolwonenhouders, Garen- en bandwinkeliers, and Glasblazers.

De twee en dertig gemeenten ten platten lande (vervolg).

Table with columns: BEROEPEN, MIDDEN VAN BESTAAN, and TOTAAL. Rows include professions like Kleeders- en gemakgoedverkoopers, Kleinhandelaars, etc.

De twee en dertig gemeenten ten platten lande (vervolg).

Table with columns: BEROEPEN, MIDDEN VAN BESTAAN, and TOTAAL. Rows include professions like Manufakturiers, Mariniers, etc.

(\*) Hieronder begrepen de fabriekanten van katoen, hennip vlas, wol en zijde. (†) De loden zijn hieronder begrepen.



DE STEDEN EN HET PLATTE LAND VEREENIGD.

Table with columns for BEROEPEN, Middelelen van Bestaan, and TOTAAL. Rows include professions like Aannemers, Aardappelmeelmolens, and Ambtenaren.

(\*) De knechts en leerlingen zijn onder de beroepen ingrepen.

De steden en het platte land vereenigd (vervolg).

Table with columns for BEROEPEN, Middelelen van Bestaan, and TOTAAL. Rows include professions like Galanteriewarenhandelaars, Garen- en landwielmakers, and Godsdienstvereenigingen.

De steden en het platte land vereenigd (vervolg).

Table with columns: BEROEPEN OF MIDDELEN VAN BESTAAN, and sub-columns for age groups (Beneden de 10 jaren, Van 10 en 11 jaren, Van 12 tot en met 15 jaren, Van 16 jaren en daarboven) and TOTAAL (Mannelijk, Vrouwelijk, Totaal). Rows list various professions like Kleeren- en gemaaktgoetverkoopers, Kleinhandelaars, etc.

De steden en het platte land vereenigd (vervolg).

Table with columns: BEROEPEN OF MIDDELEN VAN BESTAAN, and sub-columns for age groups (Beneden de 10 jaren, Van 10 en 11 jaren, Van 12 tot en met 15 jaren, Van 16 jaren en daarboven) and TOTAAL (Mannelijk, Vrouwelijk, Totaal). Rows list various professions like Maasfabrieken, Maciniers en snijden, etc.

(\*) Hieronder begrepen de fabriekanten van katoen, linnen, vlas, wol en zijde. (†) De loden zijn hieronder begrepen.

De steden en het platte land vereenigd (vervolg).

Table with columns: BEROEPEN, Beroepen de 10 jaren (1849-1859), Van 10 en 11 jaren (1839-1838), Van 12 tot en met 15 jaren (1837-1834), Van 16 jaren en daarboven (1833 en vroeger jaren), TOTAAL. Rows include professions like Nauteniers, Reekmeesters, Rijtuig-, wagen-, koffer-, sadelmakers, etc.

De steden en het platte land vereenigd (vervolg).

Table with columns: BEROEPEN, Beroepen de 10 jaren (1849-1859), Van 10 en 11 jaren (1839-1838), Van 12 tot en met 15 jaren (1837-1834), Van 16 jaren en daarboven (1833 en vroeger jaren), TOTAAL. Rows include professions like Uidragers, uitrenters, lousiers, Urwerkmakers, Vuursten, etc.